

6. Рильський М. Зібрання творів у двадцяти томах. – Т.1. – Київ: „Наукова думка”, 1983.
7. Рильський М. Твори у трьох томах. – Т. 2. – Київ: Державне видавництво художньої літератури, 1956.
8. Филипович П. Поезії –Мюнхен, 1957. – С. 71.

УДК 911.53+502

Попова Л.І.
(Київ, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ В СУЧАСНОМУ КРАЇНОЗНАВСТВІ

Розглядаються основні тенденції формування образу країни в сучасному країнознавстві. Враховуються інформаційні та економічні зміни в світі та їх вплив на національну ментальність та на створення уявлень про країни світу.

Ключові слова: *образ країни, інформація, традиційне і нове, міжкультурна комунікація.*

Рассматриваются основные тенденции формирования образа страны в современном страноведении. Учитываются информационные и экономические изменения в мире, их влияние на национальную ментальность и на создание представлений о странах мира.

Ключевые слова: *образ страны, информация, традиционное и новое, межкультурная коммуникация.*

The main trends in forming of the image of a country in the modern country studies are considered. Information and economical changes in the world and their influence on the creation of the image of countries of the world are considered.

Key words: *image of a country, information, traditional and new trends, intercultural communication.*

В наш час набувають значення міжнародні контакти, міжнародне співробітництво, спостерігаються нові форми взаємовідносин між країнами та їх представниками. Розвиток інформаційних технологій та транспортних засобів дозволяє зближення народів, більш інтенсивний обмін інформацією, більш сприятливі можливості для відвідування інших країн та територій. З іншого боку, занепокоєння викликає загальні глобалізація, стандартизація, уніфікація, які виправдовуються економічними інтересами. Але брати до уваги тільки економічні інтереси певних осіб вже неможливо. Все більше людей зацікавлені в збереженні природи і культурних особливостей країн, це також стає особливою цінністю, яку потрібно свідомо зберігати, плекати, розвивати, використовувати на благо людства.

© Попова Л.І., 2011

Італійський філософ Орестано писав, що батьківщина це дуже складний організм, історичний продукт діяльності великої спільноти творчих одиниць, що творить світ людських цінностей і проектує його та матеріалізує в нашому фізичному світі. Батьківщина – це синтез духу й території, це синтез загального національного надбання, створеного народом за час свого історичного життя, яким живе народ, який проживає на відповідній території [3: 1480].

У відповідь на соціокультурний виклик часу міжнародною спільнотою створюється нова освітня стратегія – полікультурна освіта молоді у крос-культурному аспекті, суть якої полягає у підготовці підростаючого покоління до життя та ефективної діяльності в умовах поліетнічного і полікультурного суспільства і міжкультурної взаємодії [2: 127].

Все більше зростає кількість людей, які відчувають відповідальність за збереження своєї країни, її природи і культурних цінностей, які розуміють, що все це певною мірою залежить від цілісного розвитку людини, її освіти, її добробуту, від гармонійного розвитку економіки країни, що враховує не тільки кількісні показники в інтересах окремих осіб, але й здоров'я людини та її оточення, добробут кожного, розуміння взаємозалежності усіх процесів в країні та в світі, для чого велику роль відіграє створення образу своєї країни та інших країн світу.

Якщо раніше образ країни більшою мірою створювався завдяки первинним джерелам інформації, тобто безпосередніми враженнями людини від природи, культури, економіки конкретної країни, а якщо країна була територіально малодоступна, то і завдяки усним та письмовим розповідям тих, хто в цій країні бував, а також через речі, привезені з цієї країни. Образ країни за таких умов складався у свідомості конкретної людини з окремих фрагментів почутого та побаченого. Часто взагалі він асоціювався з окремими речами-символами країни або ж з окремими якостями людей, які були представниками цієї країни. Про ближні країни люди мали більше інформації, про дальні, як правило, лише окремі уривки, фрагменти, часто трансформовані. Такі трансформації або наближали образ далекої країни до уявлень про свою країну, або ж навпаки, створювався майже фантастичний образ далеких територій, де все відрізняється від того, що людина бачить у своїй країні. Це і не дивно, оскільки знання, отримане з окремих розповідей про країну та побачених деяких речей, привезених з країни, мали за умов неповноти інформації викликати в уявленні людей безліч різноманітніших асоціацій. Взагалі, формування образу народів далеких країн це дуже складний процес. Уявлення про людину інших земель виникає не тільки під впливом соціальних та економічних умов. Воно залежить часто від найтонкіших психологічних особливостей свого часу. Саме вони можуть бути джерелом різноманітніших позитивних та негативних стійких моделей ставлення до іншої країни та її представників [1: 408-409].

Яскраво це можна уявити на прикладі створення образу народів Африки в уявленні європейців. Це пояснюється великою різницею в кліматі, рослинному та тваринному світі, культурі та навіть в зовнішньому вигляді жителів обох континентів. Різницю в уявленнях про облік африканця не завжди можна пояснити рівнем знань про Африку, результатами спостережень за її жителями. В образі жителя Африки, який створювався мандрівниками, дослідниками, письменниками, обов'язково віддзеркалювались їх власні громадські позиції, різниця у ставленні до порядків у їх власній країні. В ідеалізованих описах примітивного життя “дикунів” можна було б побачити неприйняття суспільного устрою

у своїй батьківщині, бажання усунути несправедливість через вдосконалення людської особистості шляхом повернення до природи. А у співчутті до страждань африканських народів часто знаходив собі вихід протест проти народних бід у своїй власній країні.

Коли виникла потреба виправдати колоніалізм, у літературі про Африку все частіше виникали негативні образи “дикунів”.

І ще один літературний стереотип Африки – це захоплюючі описи пейзажів та тварин, але без людей. Такий стереотип створював подвійний вплив. З одного боку, це дозволяло багато чого узнати про географію Африки, її природу. В той же час, коли залишалися без уваги корінні мешканці, створювалася неввіра уява про майже незаселені або малозаселені території, що допомагало ідеї колоніального “розвитку”, звільняло від моральної відповідальності за долю народів Африки [1: 409].

В наш час, коли технічні засоби інформації створюють можливості для продукування великих масивів вторинної інформації – текстів, зображень тощо, набуває значення проблема створення образу країни в засобах масової інформації.

Розширення можливостей засобів масової інформації та транспортних засобів сприяє розвитку туризму, однією з ознак якого є відвідування людьми певних країн та територій для власного задоволення, відпочинку, а також з пізнавальними цілями.

І тут виникає протиріччя. З одного боку, наслідком глобалізації та інтенсивних міжнародних контактів стає уніфікація багатьох сторін життя у різних країнах, вони набувають все більше загальних рис. З іншого боку, існує потреба людей побачити інші “ідеали” та інші “досконалості”, тобто побачити та відчутти особливості інших територій [4; 6]. Виникає важливе питання, як з розвитком людства зберігати індивідуальні особливості країн, як узгодити загальне та унікальне. Великого значення це набуває і для галузі туризму.

Спостерігається вже свідоме формування туристичного іміджу (туристичного образу) країни. І тут також є свої проблеми. Це і діяльність, пов’язана із збереженням природи і культурного надбання, а також популяризація цих цінностей через різні засоби інформації. Це і створення нових, вже деякою мірою художньо-образних, художньо-естетичних особливостей країни, як на матеріальному, так і на віртуальному рівні.

Такий “туристичний образ” країни дещо відрізняється від реального, навіть традиційного художньо-естетичного образу, хоч і може включати окремі його елементи. Однією з особливостей “туристичного образу” є тенденція збільшення позитивних і зменшення негативних характеристик країни. І це може відбуватися навіть неусвідомлено, оскільки сама специфіка туризму продукує певне “зачарування”, “замилування” території, її ідеалізацію [5; 7].

Мова йде також про роль матеріальних символів країни, що можуть бути оригінальними сувенірами, які привозить з подорожі мандрівник. Раніше майже будь-яка річ, привезена з іншої країни, могла бути своєрідною ознакою цієї країни, яку в інших країнах не зустрінеш. В наш час у зв’язку з розвитком міжнародної торгівлі (передусім завдяки вдосконаленню засобів транспорту) часто не потрібно відвідувати конкретну країну, щоб придбати характерну для неї річ, оскільки вона є у продажу в багатьох країнах. А через розвиток масового промислового виробництва значно зменшується різноманіття речей, виготовлених індивідуально або малими серіями. Сувенір з іншої країни часто стає масовим виробом, який може бути придбаний великою кількістю туристів, а також бути у

продажу в інших країнах. За таких умов набувають значення витвори мистецтва з використанням місцевих матеріалів. Часто вони мають прикладне значення (посуд, прикраси, предмети одягу тощо), а технологія їх створення часто має багатотисячлітню історію, включає свої тонкощі та професійні таємниці. Завдяки сукупності цих особливостей створюється своєрідний стиль, який майже неможливо вдало імітувати за інших умов, в інших країнах (наприклад, японські нецке, ростовські емалеві мініатюри, петриківський розпис, різьб'яні вироби з мамонтової кістки північних народів тощо).

Отже, збільшується увага туристів до товарів ручної роботи, які є витворами мистецтва, а також мають вироблений протягом тривалого часу оригінальний стиль виконання.

Іноді турист відвідує країну в пошуку чогось іншого, він бажає нових вражень, бажає опинитися в іншому світі, далекому від звичної йому повсякденності. І створення таких умов для таких туристів у країні також необхідно враховувати серед завдань туристичного країнознавства.

Свідоме створення позитивного іміджу своєї країни на інформаційному рівні стає одним із завдань в багатьох країнах. Особливо така тенденція спостерігається з другої половини ХХ століття. Держави створюють відділи культури у своїх посольствах, культурні центри та інститути в інших країнах, завданням яких є поширення інформації про свою країну, у різних формах, створення уявлень про її народ і культуру.

Перекладач – це професія, яка існує на межі двох або більше культур. Багато перекладацьких завдань виконується за допомогою знань особливостей країни, а деякі проблеми перекладу взагалі неможливо вирішити без країнознавчих знань. Все це обумовлює актуальність таких знань для професії перекладача. При цьому необхідно враховувати, що розвиток суспільства впливає на зміни особливостей різних країн. Деякі ознаки зберігаються, деякі набувають змін, з'являються нові ознаки. Змінюється також значення особливостей країни для людей, які цікавляться конкретною країною та з різною метою відвідують її.

Перспективним для подальших досліджень є вивчення окремих елементів національної культури конкретних країн. Як джерело формування уявлень про країну та визначення об'єктивних та суб'єктивних факторів, що впливають на образ країни. Також має значення визначення та обґрунтування країнознавчої інформації як елементу загальної та професійної освіти з метою створення уявлень про навколишній світ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидсон А.Б., Макрушин В.А. Облик далекой страны/ А.Б. Давидсон, В.А. Макрушин. – М.: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1975. – 424 с.
2. Заредінова Е.Р. Обдарована дитина у крос-культурному просторі// Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія і практика: збірник наукових праць/ АПН України; Інститут обдарованої дитини. – Київ, 2009. – Вип. 2. – С. 127-134.
3. Онацький Е. Українська мала енциклопедія. – Буенос-Айрес, 1957. – 1485 с.
4. Пригожин А.И. Дезорганизация: Причины, виды, преодоление/ А.И. Пригожин. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 402 с.

5. Теоретичні основи країнознавства/ Н.В.Антонюк, М.П.Мальська, Ю.С. Занько, Н.М. Ганич. – К.: Знання, 2011. – 326 с.
6. Ткаченко О.Б. Мова і національна ментальність (спроба сучасного синтезу)/О.Б. Ткаченко. – К.: Грамота, 2006. – 240 с.
7. Туристичне країнознавство/ О.О. Вишнеvsька, А.Ю. Парфiненко, В.І. Сiдоров. – Х.: Харкiвський національний унiверситет iм. В.Н. Каразiна, 2011. – 594 с.

УДК 811.111:316.7

Калина Н.В.
(Симферополь, Україна)

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ ВО ВРЕМЕННЫХ ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫХ СООБЩЕСТВАХ

У статті обговорюються фактори міжкультурної комунікації у тимчасових лінгвокультурних спільнотах (ТЛКС), що формуються в міжнародних проєктах. Визначаються прецедентні мовні одиниці як основа політкоректності в ТЛКС.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, лінгвокультурне співтовариство, політкоректність.

В статье обсуждаются факторы межкультурной коммуникации во временных лингвокультурных сообществах (ВЛКС), формирующихся в международных проектах. Определяются прецедентные языковые единицы, как основа политкорректности в ВЛКС.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, лингвокультурное сообщество, политкорректность.

The article discusses factors of intercultural communication in short term cultural communities emerging in international projects. Precedent language units are claimed to implement political correctness in these communities.

Key words: intercultural communication, cultural community, political correctness.

Исследование межкультурной коммуникации является **актуальным** направлением современной лингвистики. Особый интерес представляет межкультурная коммуникация, имеющая место в процессе осуществления международных программ, так как на территории и во время их действия значительно увеличивается активность представителей различных лингвокультурных сообществ и образуются временные лингвокультурные сообщества (ВЛКС), вовлеченные в эту деятельность.

Когда мы говорим о межкультурной коммуникации в ВЛКС, необходимо учитывать, что общепринятая трактовка понятия межкультурная коммуникация как «процесса взаимодействия (т.е. коммуникации) представителей разных культурных систем (т.е. коммуникантов) с целью достижения адекватного взаимопонимания (т.е. избегания ком-

© Калина Н.В., 2011